

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 42. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360156032/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Chateaubriand bebrejder Byron aldrig at have nævnt hans Navn og at have fortiet hvad Childe Harold skylder René, fremhæver han, at han ikke selv bærer sig saaledes ad og ikke vil fortie at *Ossian*, *Werther*, *Saint-Pierre* har virket paa Dannelsen af hans Ideer. Et andet Sted, hvor han skildrer Bonapartes Tog til Ægypten, siger han: «Den Bogsamling, han førte med sig, rummede *Ossian*, *Werther*, *La nouvelle Héloïse* og *det gamle Testamente*, et tilstrækkeligt Vidnesbyrd om det Kaos, der fandtes i Napoleons Hoved. Han blandede virkelighedstro Tanker og romantiske Følelser, Systemer og Drømmerier, alvorlige Studier og Fantasiofistre, Visdom og Galskab sammen. Af disse Aarhundredets usammenhængende Frembringelser var det, at han formede Kejserdømmet.»*) Jeg lader dette Udsagn staa ved sit Værd, men saa meget er klart: Iaa Rousseaus's *Héloïse*, Goethes *Werther* og *Ossians Digte* saaledes i Luften, at det kunde staa for en Samtidig som havde de været medindgribende i Kejserdømmets Tilblivelse, da maatte de endnu uundgaaeligere have Lod og Del i de Tidskele sættende Bøger, der paa samme Tidspunkt saa Lyset.

Sammenstiller man Chateaubriands Talent med Bonapartes ganske samtidige Geni, da er det, som om det nye Aarhundrede havde samlet og udslynget sin hele Handlekraft og Foretagelsesaand i den store Feltherre og Erobrer, saa at der ligesom ikke var noget tilovers for dem iblandt den jævnaldrende Slægt af unge Mænd, der ikke fulgte ham paa hans krigeriske Baner. De Handlendes og Kæmpendes Tog farer dem forbi og lader dem staa ubesluttede og misfornøjede tilbage.

René digtes at leve i Ludvig den 15des Tid, men hvad der siges om Tidsalderen da, viser sig at kune overføres paa Chateaubriands Ungdom. Det er, siger René, en Tid, da Folket fra den Ærefrygt for Religionen og den Strenghed i Sæder, der tidligere havde hersket, var sunket til Ugudelighed og Fordærvelse, fra Geniets Højder til det bløt smidige Vid, og hvori derfor en alvorlig og retsindig Aand følte sig ulykkelig og ensom. Men netop dette passer paa Slutningen af det 18de Aarhundrede, som den opfattedes af Chateaubriand.

René fortæller Chactas, Atalas Elsker, sit Livs Historie til Gengæld for, at Chactas i *Atala* har fortalt ham sin. Han skildrer sin Barndom paa Herregaarden i den afsides Provins, fortæller,

*) *Mémoires d'Outre Tombe* II 190 III 78.